

with other institutions, including journalistic focus, on professional and personnel policies; d) periodicals of another focus that also related to interests of youth; e) policy documents of youth organizations, memoir literature and political works on youth movements and their media. In addition, feedback of the readers of youth media can be indirectly attributed to these sources. The problematic aspects of staffing in the youth journalism were identified and the prospects of solving them were suggested.

Keywords: youth, youth media, youth journalism, professional staffing, issuing, newspapers, logs, Internet, social networks.

* * *

УДК 914/919

Кругляк М. Е.,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
гуманітарних і соціальних наук, Житомирський
державний технологічний університет
(Україна, Житомир), marinakrugljak@ukr.net

ТУРИЗМ У ПОСТЮГОСЛАВСЬКИХ ДЕРЖАВАХ. ХОРВАТІЯ: ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

На основі опрацювання найновіших статистичних відомостей визначено причини економічного зростання Хорватії як провідної туристичної країни Європи. Мета статті – показати туристичний потенціал Хорватії, визначити причини появи «хорватського туристичного дива», проаналізувати досвід Хорватії для України. Автор визначає напрямки структурної модернізації економіки цієї постюгославської держави. Зокрема акцентовано увагу на значенні іноземних інвестицій, починаючи з 2000-х рр., та цілеспрямованій креативній роботі хорватів з удосконалення туристичного сервісу й залучення нових клієнтів. Проаналізовано основні види туризму Хорватії, перспективи економічного розвитку країни до 2020-х рр. Доведено, що іноземні інвестиції, багаті рекреаційні ресурси, мудра політика національної еліти, впровадження інноваційних технологій, орієнтація на західноєвропейського туриста зробили Хорватію однією з провідних туристичних країн Європи.

Ключові слова: постюгославська країна, туризм, «хорватське туристичне диво», інновація, інвестиції.

В останні роки серед європейських туристів великою популярністю стала користуватися Хорватія. 2012 року країна здобула нагороду Британської асоціації туристичних агентів (ABTA) як провідна туристична дестинація; читачі британського журналу Sunday Times Travel віддали хорватським пляжам 3-є місце в Європі після іспанських і грецьких. Також третью стала Хорватія у списку кращих місць для туристів, що подорожують автомобілем, за рішенням німецького автоклубу ADAC (2012 р.). Хорватські кемпінги посіли 8-е місце в Європі за кількістю ночівель, 3-є за потужністю і 5-е за ціною. На думку оглядачів британської газети The Guardian, Спліт було включено до 12 кращих міст світу для рідвяних покупок, відпочинку та розваг. А престижний журнал National Geographic Traveller включив Істрію до двадцятки найбільш привабливих місць 2012 року [8, с. 187].

Історія Хорватії схожа з українською: незалежність після соціалістичного минулого, воєнний конфлікт, важкі кроки становлення економіки, занепад промисловості й, урешті, членство в ЄС й лідируючі позиції у сфері європейського туризму. Досвід цієї постюгославської країни варто врахувати й українським політикам та економістам. Хорвати зробили ставку на туризм й максимальне залучення іноземних інвестицій. Напевне, й нам варто подивитися на туристичний потенціал України й активно його використовувати.

Туристичні можливості Хорватії привертати увагу сучасних українських істориків і географів. Зокрема, в синтетичних курсах з країнознавства [4; 7; 12] акцентовано на туристичному потенціалі Хорватії, показано основні курорти та перспективи розвитку

сфери туризму. Н. М. Матвієнко та Ю. М. Денисюк детально аналізують проблеми рекреаційних ресурсів Хорватії та здобутки цієї країни в туристичній сфері в європейському регіоні [8; 9; 10]. У публікаціях журналістів (Є. Будицько, Б. Варга) [1; 3] знаходимо чимало фактів про Хорватію як зразкову туристичну країну.

Тим не менш, сучасні науковці лише «відкривають» для себе феномен «хорватського туристичного дива», тому дана публікація є актуальною на шляху до поглиблення предмета дослідження. Мета статті – показати туристичний потенціал Хорватії, визначити причини появи «хорватського туристичного дива», проаналізувати досвід Хорватії для України.

25 червня 1991 р. Хорватія проголосила незалежність від Югославії. У січні 1992 р. її визнали великі європейські держави, а в травні Хорватія стала членом ООН. Становлення суверенної Хорватської держави проходило в умовах кривавої хорватсько-сербської війни (січень 1992 – серпень 1995 рр.). Прийняття стабілізаційної програми «шокової терапії» (1993), запровадження національної валюти куни (1994) дали позитивні результати вже 1995 року. Однак приватизація здійснювалася повільно, більшість підприємств перебувала в державній власності й орієнтувалася на випуск військової продукції, структурні зміни гальмувалися через відсутність коштів і практичну недоступність іноземних кредитів. За даними українського дослідника М. М. Крілья, у другій половині 1990-х рр. хорватська економіка функціонувала лише на 50% своєї потужності. Збитки від воєнних дій сягнули 18,7 млрд. дол. 1999 року зовнішній борг був уже понад 10 млрд. дол., або майже 50% національного доходу, безробіття сягнуло 21%, а ВВП становив 82% від рівня 1990 року [6, с. 205–208]. Тим не менш 2013 року Хорватія стала 28-ю країною-членом ЄС, в тому числі й за рахунок стрімкого розвитку сфери туризму.

Нині у структурі ВВП Хорватії частка промисловості становить 20%, сільського господарства – 10%, решта – сфера послуг, яка постійно вдосконалюється внаслідок поживлення з 2000 року туристичного бізнесу.

Розміщена на заході Балканського півострова, Хорватія межує на півдні з Боснією і Герцеговиною (932 км), на північному сході – з Угорщиною (329 км), Сербією (241 км) і Чорногорією (25 км), на північному заході – із Словенією (501 км). Сухопутна площа країни – 56610 км², територіальних вод – 31067 км². Столиця – м. Загреб (981 тис. осіб). У Хорватії є 121 місто, з них найбільші Спліт (190 тис.), Рієка (170 тис.), Осієк (105 тис.). Рівень урбанізації – 51%. Населення – 4,8 млн. осіб [6, с. 203].

Крім континентальних територій, Хорватія має 1185 островів і скель в Адріатичному морі (з них населені 66). Довжина узбережжя Адріатики становить 1278 км. Головні історичні області – Мала Хорватія, Далмація, Славонія, Істрія. Клімат у Хорватії помірно-континентальний. Середня температура січня 0–2°C, липня – 22–24°C. На узбережжі клімат середземноморський. Північну частину Хорватії займає Середньо-Дунайська рівнина, якою протікає Дунай та його притоки (найбільша – Сава). Помітно відрізняється рельєф південної частини Хорватії, де паралельно узбережжю Адріатичного моря розміщене Динарське

нагір'я. Найвища вершина країни Динара – 1931 м над р. м. є на однойменному хребті, по якому проходить кордон із Боснією і Герцеговиною. Адриатичне узбережжя порізано затоками. Судноплавству сприяє достатня глибина моря біля берегів. Найбільші прибережні острови: Крк – 408 км², Брач – 396, Црес – 336 [7, с. 140].

Сучасні країнознавці наголошують на важливості географічного положення Хорватії для її економічного розвитку. Так, географічно країна розташована на перехресті між Центральною Європою та Середземномор'ям, зв'язує Західну Європу з Балканами та Близьким Сходом. В той же час її зручні морські порти незамінні для материкових Австрії, Чехії, Угорщини. Найбільш важливі маршрути зосереджуються по річці Сава, Адриатиці та річці Драва. Крім того, є кілька важливих транзитних маршрутів від Угорського та Австрійського кордоні до узбережжя Адриатики [4, с. 279].

Особливістю географічного положення Хорватії є наявність довгої берегової лінії уздовж Адриатичного моря (близько 1800 км), яку можна розділити на три частини. На півночі – депресивний з економічної точки зору район півострова Істрія з екологічно чистими туристичними центрами – Пореч, Пула, Ровінь, Умаг, Рабац тощо. У центрі берегової лінії – в районі Далмації – розташовані адміністративні центри Хорватії – Загреб і Спліт. У Середній Далмації знаходиться відомий курортний район Макарьска Рив'єра, що є національним заповідником. Тут найчистіше на всьому узбережжі Хорватії море. Далмація відома гальковими пляжами, сосновими борами, оливковими гаями, горами, затишними бухтами. На півдні ж Хорватії знаходиться перлина Адриатики – Дубровник, внесений до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Серед природних пам'яток Хорватії – Плітвіцькі озера, Національний парк Паклениця, державні заповідники Рисняк і Крка. У Хорватії налічується понад 1000 островів, з яких лише 66 населені. Особливо відзначається архіпелаг Бріуні – колись престижний центр відпочинку європейської аристократії. Для використання з туристичною метою архіпелаг було освоєно ще наприкінці XIX ст. австрійським підприємцем П. Купелвайзером. Після закінчення Другої світової війни Бріуні був місцем постійного північного відпочинку югославського президента Йосипа Броз Тіто. Нині на архіпелазі функціонує національний парк з екзотичними видами тварин й рослин. Найбільшим острівним архіпелагом Середземного моря є хорватський Корнат. В межах цього національного парку налічується понад 100 островів. Для яхтсменів створено парусні центри – Жут і Пішкера [12, с. 264–265].

8% території Хорватії є у складі національних парків чи у складі інших об'єктів, що спеціалізуються на захисті природи. На її материковій частині виростає близько 4300 видів рослин, а в Адриатичному морі водиться майже 400 видів істівної риби, головоногих моллюсків, раків і раковин [7, с. 146].

Влада Хорватії прагне всіляко привернути туристів й підвищити престиж своєї країни. Задля цього зроблено чимало. Зокрема, влітку в місті Умаг проводиться відкрита першість Хорватії з великого тенісу за участю відомих спортивних зірок [12, с. 265].

За 42 км від Загреба, на схилах гори Мославачка розмістилось невелике місто Іванич Град, відоме мінеральними джерелами, лікувальною нафтою – нафталаном і хлоридно–натрієвими термальними водами. Відкриття лікувальних властивостей природних речовин стало передумовою будівництва курорту Нафталан. Головні лікувальні чинники: нафталан і термальні (65°C) хлоридно–натрієві води із вмістом йоду і фтору. Нафталанотерапія застосовується у вигляді загальних і місцевих ванн. Термальні води добувають з глибини 1300 м. На курорті лікують захворювання шкіри, опорно–рухового апарату, нервової системи, проводять реабілітацію після опіків. Послуги з розміщення надає лікарня, яка відповідає тризіркового готелю, працює з 1989 р., проживання: 111 спальних місць в одномісних, двомісних і тримісних палатах готельного типу з телевізором, телефоном, ванною кімнатою [7, с. 146].

На території Хорватії міститься 7 об'єктів ЮНЕСКО та 17 нематеріальних об'єктів Всесвітньої культурної спадщини [1]. У Спліті діє найстаріший у світі римо–католицький костел (поч. IV ст.), в якому майже 1300 років не переривалася відправа св. Літургії. Там само розташований палац римського імператора Діоклетіана. З початку 1950–х рр. у Дубровнику проводиться щорічний (з 10 липня по 24 серпня) міжнародний фестиваль мистецтв «Дубровницькі літні ігри». На цей час всі палаци, вежі, замки і парки старої частини міста перетворюються на живу сцену фестивалю. Складовою заходу є музична частина (опера, балет, класичний танець, фольклор), міжнародні книжкові виставки, вечори поезії, нічні серенади [6, с. 212].

Туристичні послуги Хорватії звільнені від сплати ПДВ. До того ж, держава застосовує додаткові стимули для капіталовкладень відповідно до розмірів інвестицій і кількості створених робочих місць. Інвесторам, які працюють у зонах спеціального державного захисту, в яких корпоративний податок на додану вартість становить від 5 до 15%, надаються спеціальні привілеї [12, с. 229].

У 1996 р. Хорватію відвідали 2,6 млн. іноземних туристів; прибуток становив 2 млрд. дол. США [5, с. 480]. У 2000–ні роки кількість туристів збільшилася до 8,5 млн., а прибуток від туризму склав 6 млрд. євро [3]. У 2012 р. – 11 млн. 835 тис. туристів, у 2013–му – 10 млн. 948 тис. [18], у 2014 р. – 11 млн. 624 тис. осіб [19]. За даними на 2016 рік, Хорватію відвідали 14,5 млн. осіб, що вчинили 80,8 млн. ночівель. Хорватський туризм нині переживає свого роду ренесанс [15]. Понад 76% іноземних туристів, що відвідують Хорватію, приїжджають з країн–членів ЄС, зокрема близько 50% туристичного потоку складають представники Німеччини, Італії, Словенії та Австрії (2012 рік) [8, с. 190].

За даними Всесвітньої ради ділових подорожей і туризму, пряий внесок туризму у ВВП Хорватії у 2013 р. склав 35 млрд. хорватських кун, або 12% від загального обсягу ВВП країни. Очікується зростання даного показника щорічно на 5,4% протягом 2014–2024 рр. відповідно до 63,5 млрд. кун у 2024 р. (17,1% ВВП) [10, с. 65]. Безпосередня зайнятість у сфері туризму у 2011 р. становила 135,5 тис. робочих місць (12,3% від загальної кількості працівників).

Прогнозується, що до 2022 р. цей показник зростатиме на 1,1% щорічно й сягне 160 тис. робочих місць [9, с. 262].

Що ж стосується України, то 2012 року Хорватію відвідало 71 тис. туристів з України, що є по суті рекордом; 2013 року – 52 тис., 2014 – 48 тис., 2015 – 53,3 тис. Для порівняння: турпотік з Росії впав з 2012 по 2015 рр. з 200 тис. до 100 тис. [14].

10 вересня 1996 р. між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія було підписано Угоду про співробітництво в галузі туризму (набула чинності 20 квітня 1998 р.). У цьому документі, зокрема, йдеться про те, що «Сторони сприятимуть розвитку та поглибленню співробітництва у сфері туризму, збільшенню туристичного обміну з метою кращого ознайомлення з життям, історією і культурою народів своїх країн» (стаття 1), «Сторони приділятимуть особливу увагу розвитку туризму в різноманітних його формах, враховуючи організований груповий та індивідуальний туризм; діловий туризм; туристичні поїздки для участі у виставках, ярмарках, культурних та спортивних заходах» (стаття 2); «Сторони у відповідності до законодавства кожної з країн сприятимуть створенню необхідних умов для встановлення і зміцнення співробітництва між українськими та хорватськими туристичними організаціями, фірмами та підприємствами, що беруть участь у розвитку міжнародного туризму» (стаття 3) [13].

Станом на 2016 рік, найпопулярнішим курортом Хорватії є півострів Істрія; вартість туру в середньому складала 1000–1500 євро на людину, тижневий тур обходився у 1200–1800 євро [11]. 2015 року Загреб було визнано кращим різдвяним містом Європи [14].

Цікавою є структура баз розміщення туристів у Хорватії (2012 р.): 46% винаймають приватні апартаменти, 22,4% – кемпінги, 12,5% – готелі та апартаменти. У країні діє 68 аеропортів, з них 7 міжнародних, національним перевізником є Croatia Airlines. Хорватські дороги визнано найсучаснішими й найбезпечнішими в Європі. Між прибережними містами курсують пороми, теплоходи, кораблі [8, с. 189–190].

Для ефективного функціонування та розвитку у Хорватії створено потужну систему органів управління. Вищим законодавчим органом є Комітет з питань туризму, що приймає законодавчі та інші нормативні акти. Вищим виконавчим органом є Міністерство туризму, що відповідає за розробку законодавчих актів і стратегій розвитку туризму на національному рівні і здійснює контроль за їх виконанням. Зауважимо, що лише в трьох країнах Європи – Хорватії, Чорногорії та Ізраїлі – є самостійні міністерства туризму. Відповідальною за просування туристичного продукту країни на світовий ринок є Національна рада з питань туризму. На регіональному та місцевому рівнях діють відділи та ради з питань туризму. Міністерство туризму активно співпрацює з низкою некомерційних організацій та професійних асоціацій, що регулюють туристичну діяльність у приватному секторі. До того ж, Хорватія підписала «Меморандум щодо Європейського кластера» і бере активну участь у створенні кластерної політики ЄС через Національний кластерний центр, заснований у рамках Асоціації хорватських роботодавців [10, с. 65].

У грудні 2015 р. директор національного офісу з туризму Хорватії Райко Ружичка зауважив, що Хорватія

стає «цілорічним напрямком»: туристам відтепер пропонують спортивний, оздоровчий, гастрономічний, подієвий (фестивалі, матчі, турніри) та екскурсійний туризм. Представники бізнесу відзначають, що Хорватія, на відміну від «ледачого» відпочинку, який пропонують Туреччина і Єгипет, позиціонує себе як країна для спортивного туризму: у кожного готелю є власні майданчики для футболу, гольфу, тенісу, велосипедні доріжки. Великі готельні комплекси пропонують захоплюючий трансфер на гідропланах. «Хорватія – прекрасна країна для гастрономічного туризму. В останні 10 років хорватські вина піднялися на рівень найкращих французьких вин. Географічно 45-я паралель з'єднує хорватську Істрію з Бордо, це дуже сприятлива для виноробства широта. Найголовніше, що люди, які цим займаються, вклали величезні гроші в технології. І зараз у Хорватії привабливо все: від зимового меню в континентальній частині до середземноморських страв біля узбережжя», – повідомив Райко Ружичка. На презентації гастрономічних можливостей Хорватії зазначалося, наприклад, що всі готелі острова Лошинь пропонують дієтичні і безглютенні меню. Крім того, на острові є сучасні медичні центри для безопераційного лікування широкого профілю. Взимку на острові проходить карнавал, на початку весни – фестиваль місцевої кухні і фестиваль квітів. Ще один напрямок, який Хорватія активно просуває, – корпоративні програми відпочинку та навчання з авторськими ноу-хау: тимблдинговими курсами, майстер-класами з приготування десертів, заняттями йогою з активними перервами (смайт-брейками), під час яких учасники освоюють елементи кікбоксингу, танцювальної гімнастики і т.д.

В останні 8 років, за словами Райко Ружичка, популярні туристичні курорти Хорватії активно розвивають інфраструктуру і сервіс. На відміну від більшості європейських напрямків практично всі пляжі Хорватії – приватні, тобто належать готелям. Тим не менш, за екологічну безпеку вибраних курортів можна не турбуватися: державні та муніципальні власті Хорватії дуже педантичні в частині дотримання екологічного законодавства [17].

Наприкінці 2015 року з'явилася інформація, що у каньйоні хорватської річки Чикола прокладають 40 нових екстремальних маршрутів для туристів. Захід відбувається в рамках проєкту «Розвиток туризму на околиці національного парку Крка» [16].

Море у Хорватії вважається одним з найчистіших у світі: вже не один рік поспіль ЮНЕСКО присвоює Хорватії «Блакитний прапор» за найчистішу акваторію Середземноморського узбережжя. Крім того, Хорватія є світовою столицею натуризму і нудизму [8, с. 188].

З 2016 року створена нова маркетингова платформа – мобільний додаток «Хорватія. Повна життя». Додаток доступний російською та англійською мовами, завантажити його можна в AppStore та Google play [15].

Н. М. Матвієнко та Ю. М. Денисюк наголошують на таких заходах Міністерства туризму Хорватії щодо зростання туристичного попиту: 1) прийняття Стратегію розвитку туризму на 2011–2013 рр., Стратегію розвитку морського туризму на 2009–2019 рр., Стратегію розвитку культурного туризму, програму «Крок до успіху». У 2013 р. Міністерство туризму

Хорватії прийняло Стратегію розвитку туризму до 2020 року, головною метою якої є включення країни до першої двадцятки країн світу за Індексом конкурентоспроможності сектора подорожей та туризму; 2) розбудовується сфера розміщення туристів, зростає якість надання послуг: керівними органами введено додатковий знак якості Q щодо готелів та систему логотипів «Друг довкілля» з метою екологізації їх діяльності; 3) розвиваються існуючі та створюються нові курорти, зазвичай за рахунок іноземних інвестицій, розбудовується туристична інфраструктура (наприклад, споруджено аквапарки в Затоні й Осієку); 4) набувають поширення нові види туризму, зокрема «відірваний» (відпочинку поза засобами зв'язку); 5) Міністерство туризму проводить екологічну та освітню кампанію «Я люблю Хорватію», фінансує розробку оригінальних сувенірів, створює інформаційні центри та бере участь у міжнародних ярмарках і виставках [8, с. 191; 10, с. 66].

Необхідною умовою для розвитку туризму є капіталовкладення. Основними джерелами фінансування є державний бюджет та кошти приватних і державних компаній. За даними WTTC, обсяг інвестицій у сферу туризму в Хорватії 2011 року склав 7,7 млн. кун, або 11,4% від його загального обсягу. Протягом наступних десяти років прогнозується зростання показника інвестицій на 5,2% щорічно. Тобто у 2022 р. їх обсяг становитиме 14,7 млн. кун [9, с. 262]. У поточному 2017 році в туристичну індустрію Хорватії буде інвестовано 800 млн. євро. Основна частина піде на відкриття й капітальний ремонт 50 готелів. Про це заявив новий міністр туризму Хорватії Гару Капелли 8 лютого 2017 р. На думку урядовця, за 4 роки кількість готельних номерів по країні буде збільшена на 18%, в тому числі за рахунок будівництва нових готелів рівня 4 і 5 зірок. Також міністр повідомив, що за останніх десяти років у Хорватії було відкрито 120 нових готелів, розрахованих на 20 тис. місць. Нині галузь туризму Хорватії становить майже 75% всіх експортних доходів країни від послуг [2].

Недоліками Хорватії як напрямку для туристів з пострадянського простору є: 1) невелика інфраструктура для сімей з дітьми, як, зокрема у Туреччині; 2) мало готелів, що пропонують систему all inclusive; 3) наявність віз; 4) дорожнеча турів порівняно з Болгарією, Туреччиною, Єгиптом. Тим не менш за наявності хорватської візи можна в'їхати без перешкод до Болгарії, Румунії й на Кіпр [15].

Отже, Хорватія є однією з найбільш розвинених у туристичній сфері країн Європи. Непростий шлях переходу від соціалізму до капіталізму, руйнування економіки й значні людські втрати через трирічне громадянське протистояння початку 1990-х рр., труднощі післявоєнної відбудови, – таким був старт молодій хорватській демократії. Однак іноземні інвестиції, багаті рекреаційні ресурси, мудра політика національної еліти, впровадження інноваційних технологій, орієнтація на західноєвропейського туриста зробили Хорватію однією з провідних туристичних країн Європи. Досвід Хорватії, схожої з Україною в історико-політичній площині, є вагомим, особливо в сучасних умовах пошуку нової парадигми розвитку для нашої держави. Саме пошук приватних інвесторів за підтримки держави, хоч навіть і незначної, став би тим шляхом для України, який свого часу обрала Хорватія.

Список використаних джерел

1. Будько Є. Хорватія у тренді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intour.com.ua/n-57/p-20/atc-1536/>.
2. В 2017 році Хорватія поповнить свій готельний арсенал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://travelprofi.com.ua/v-2017-rotsi-horvatiya-popovnyt-svij-gotelnyj-arsenal.html>.
3. Варга Б. Хорватія: море й молода демократія / Борис Варга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2007/08/printable/070809_varga_croatia_sp.shtml.
4. Головченко В. І. Країнознавство: підручник / В. І. Головченко, М. С. Дорошко, П. М. Ігнат'єв та ін. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 658 с.
5. Дубович І. А. Країнознавчий словник-довідник / І. А. Дубович. – К.: Знання, 2008. – 839 с.
6. Криль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): навч. посібник / М. М. Криль. – К.: Знання, 2013. – 278 с.
7. Мальська М. П. Туристичне країнознавство: Європа: навч. посібник / М. П. Мальська, М. З. Гамкало, О. Ю. Бордун. – К.: ЦУЛ, 2010. – 224 с.
8. Матвієнко Н. М. Сучасний стан та перспективи розвитку туризму Хорватії / Н. М. Матвієнко, Ю. М. Денисюк // Географія та туризм. – 2012. – Вип. 23. – С. 187–192.
9. Матвієнко Н. М. Туристична політика та місце туризму в господарському комплексі Хорватії / Н. М. Матвієнко // Економічна та соціальна географія. – 2013. – Вип. 2 (67). – С. 260–265.
10. Матвієнко Н. Управління регіональним розвитком туризму Хорватії / Н. Матвієнко, В. Матвієнко, Ю. Денисюк // Географія. – 2014. – №1 (62). – С. 64–66.
11. Попит на Хорватію виявився вище очікуваного [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourputevka.com/news/khorvatiya-n/popit-na-horvatiu-viavivsia-vishe-ochik.html>
12. Туристичне країнознавство: підручник / А. Ю. Парфіненко, В. І. Сідоров, О. О. Любіцева. – К.: Знання, 2015. – 551 с.
13. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Хорватія про співробітництво в галузі туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/ugoda-mizh-urjadom-ukrayini-ta-urjadom-respubliki-horvatija-doc107281.html>.
14. Хорватія. Полная жизни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://experttur.com/turmarketing/201603/horvatiya-polnaya-zhizni.html>.
15. Хорватія пішла в зростання після трирічного спаду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourputevka.com/news/khorvatiya-n/horvatiia-pishla-v-zrostannia-pisla-tri.html>.
16. Хорватія почала активно розвивати екстремальний туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/stremluc-tourism/1906442-horvatiya-pochala-aktivno-rozvivati-ekstremalniy-turizm.html>.
17. Хорватія стає цілорічним напрямком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourputevka.com/news/khorvatiya-n/horvatiia-staie-cilorichnim-napriamkom.html>.
18. Statističke informacije 2013. Statistical information. – Zagreb: Croatian Bureau of Statistics, 2013. – 124 s.
19. Turizam u rojkama 2014. – Zagreb: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2015. – 47 s.

References

1. Bud'ko Ye. Horvatiia u trendi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://intour.com.ua/n-57/p-20/atc-1536/>.
2. V 2017 rotsi Horvatiia popovnyt' svij gotel'nyi arsenal [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://travelprofi.com.ua/v-2017-rotsi-horvatiya-popovnyt-svij-gotelnyj-arsenal.html>.
3. Varga B. Horvatiia: more i moloda demokratia / Borys Varga [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2007/08/printable/070809_varga_croatia_sp.shtml.
4. Golovchenko V. I. Krayinoznavstvo: pidruchnyk / V. I. Golovchenko, M. S. Doroshko, P. M. Ignatiev ta in. – K.: VPTs «Kyivs'kyi universytet», 2008. – 658 s.
5. Dubovych I. A. Krayinoznavchyi slovnyk-dovidnyk / I. A. Dubovych. – K.: Znannia, 2008. – 839 s.
6. Kriľ M. M. Istoriia krayin Tsentral'no-Skhidnoyi Yevropy (kinets' 20 – pochatok 21 st.): navch. posibnyk / M. M. Kriľ. – K.: Znannia, 2013. – 278 s.
7. Mal's'ka M. P. Turystychno krayinoznavstvo: Yevropa: navch. posibnyk / M. P. Mal's'ka, M. Z. Gamkalo, O. Yu. Bordun. – K.: TsUL, 2010. – 224 s.

8. Matvienko N. M. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku turyzmu Horvatii / N. M. Matvienko, Yu. M. Denysiuk // Geografii ta turyzm. – 2012. – Vyp.23. – S.187–192.

9. Matvienko N. M. Turystychna polityka ta mistse turyzmu v gospodars'komu kompleksi Horvatii / N. M. Matvienko // Ekonomichna ta sotsial'na geografia. – 2013. – Vyp.2 (67). – S.260–265.

10. Matvienko N. Upravlinnia regional'nym rozvytkom turyzmu Horvatii / N. Matvienko, V. Matvienko, Yu. Denysiuk // Geografii. – 2014. – №1 (62). – S.64–66.

11. Popyt na Horvatiui vyivavysia vyshche ochikuvanogo [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tourputevka.com/news/khorvatiya-n/popit-na-horvatiu-viivavysia-vishe-ochik.html>

12. Turystychnie krayinoznavstvo: pidruchnyk / A. Yu. Parfinenko, V. I. Sidorov, O. O. Liubitseva. – K.: Znannia, 2015. – 551 s.

13. Ugoda mizh Uriadom Ukrayiny ta Uriadom Respubliki Horvatiia pro spivrobotnytstvo v galuzi turyzmu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://document.ua/ugoda-mizh-urjadom-ukrayini-ta-urjadom-respubliki-horvatiia-doc107281.html>.

14. Horvatiia. Polnaia zhyni [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://experttur.com/turmarketing/201603/xorvatiya-polnaya-zhyni.html>.

15. Hotvatiia pishla v zrostantia pislia tryrichnogo spadu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tourputevka.com/news/khorvatiya-n/horvatiia-pishla-v-zrostantia-pislia-tri.html>.

16. Horvatiia pochala aktyvno rozvyvaty ekstremal'nyi turyzm [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/1906442-horvatiya-pochala-aktivno-rozvivati-ekstremalniy-turizm.html>.

17. Horvatiia staye tsilorichnym napriamkom [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tourputevka.com/news/khorvatiya-n/horvatiia-staie-cilorichnim-napriamkom.html>.

18. Statističke informacije 2013. Statistical information. – Zagreb: Croatian Bureau of Statistics, 2013. – 124 s.

19. Turizam u rojkama 2014. – Zagreb: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2015. – 47 s.

Krugliak M. E., PhD in History, a docent (senior lecturer) of the Department of Humanities and Social Sciences at Zhytomyr State Technological University (Ukraine, Zhytomyr), marinakrugljak@ukr.net

Tourism in the post-Yugoslav states. Croatia: an example for Ukraine

In the article, based on the work with the newest statistical data, the reasons for the economic growth of Croatia as an advanced tourist country of Europe are determined. The purpose of the article is to show the tourist potential of Croatia, to determine the reasons for the appearance of the «Croatian tourist miracle», to analyze the experience of Croatia for Ukraine. The author determines the directions of the structural modernization of the economy of this post-Yugoslav state. For example, an attention is paid to the importance of foreign investment since the 2000s, and the purposeful creative work of Croats to improve tourism services and attract new customers. The main types of tourism in Croatia, the prospects for economic development of the country until the 2020s are analyzed. It is proved that foreign investments, rich recreational resources, wise policy of the national elite, introduction of innovative technologies, orientation towards the West European tourist have made Croatia one of the leading tourist countries in Europe.

Keywords: post-Yugoslavian country, tourism, «Croatian tourist miracle», innovation, investments.

* * *

УДК 94(479.24)

Исмаилов А.,
докторант, Гянджинский Государственный
Университет (Азербайджан, Гянджа)
matlabm@yandex.com,

ВНЕШНИЕ СВЯЗИ В СФЕРЕ ПОДГОТОВКИ НЕФТЯНЫХ КАДРОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ В НАЧАЛЕ XXI ВЕКА

Определяются этапы осуществления кадровой политики по нефти в Азербайджанской Республике, устанавливаются ее основные направления. Далее в статье анализируются влияние внутренних и внешних факторов в определении кадровой политики в нефтяной отрасли Азербайджана, определяются поддержка международных проектов в проведении реформ

в стране, полученный в данной сфере опыт и результаты. Автором также оценены международные связи Азербайджанской Государственной Нефтяной Академии и ведущая роль государства в их расширении.

Ключевые слова: система образования Азербайджана, Азербайджанский Государственный Университет Нефтяной Промышленности, международные связи АГУНП, учебная и научная деятельность АГУНП.

(статья друкється мовою оригіналу)

Традиционные международные связи независимого Азербайджана были нарушены с развалом Советского Союза. Установилась определенная застойная ситуация в сфере образования, процессе подготовки кадров. По известным причинам в Азербайджане до 1993 года в сфере подготовки кадров наблюдалось определенное отставание. После возвращения к власти Г. Алиева произошли коренные изменения во многих сферах и отраслях. Определение нефтяной политики, начало осуществления крупномасштабных нефтяных проектов ускорило развитие также и кадровой политики. Это положило начало новому этапу в истории подготовки нефтяных кадров.

Образовательная система Азербайджана прошла сложный путь развития до своей сегодняшней стадии развития. За прошедшие годы создана нормативно-правовая база образования, укрепилось его материально-техническое и учебно-методическое обеспечение, проводились реформы в соответствии утвержденной президентом Азербайджанской Республики Программы «Реформы в сфере образования Азербайджанской Республики», которые охватили не только сферу образования, но и в частности, систему высшего образования. В значительной степени обновилось содержание образования, предприняты существенные шаги в обеспечении высокого качества образования. Интеграционный процесс высшего образования Азербайджана в европейское образовательное пространство получило широкое применение в соответствии с требованиями «Государственная Программа реформ в системе высшего образования Азербайджанской Республики в 2009–2013 годах». В ходе проводимых реформ обновляется содержание образования, модернизируются учебные технологии, раскрываются возможности для эффективного управления.

Интеграция азербайджанского образования в европейское пространство, несомненно, открывает широкие возможности, чтобы идти в ногу со временем, воспользоваться преимуществами европейской системы образования, извлечения выгоды из коллективного опыта в разрешении сталкиваемых проблем.

Во все периоды руководства страной общенационального лидера Гейдара Алиева, он оказал неоценимые услуги формированию и развитию национальной системы образования в соответствии европейским стандартам, проявил большое внимание и заботу расширению современного стиля мышления молодежи.

Верный продолжатель традиций государственности великого лидера Президент Ильхам Алиев, еще больше увеличил оказываемую Азербайджанской Государственной Нефтяной Академии государственную заботу и всячески поддерживал это высшее учебное заведение. В соответствии изданному Президентом Гейдаром Алиевым 30 июня 2000 года указа об углублении и расширении реформ по усовершенствованию системы образования, АГНА получила статус ограниченной автономии.